

MODUŁ I

*PEDAGOGIKA
CZASU WOLNEGO*

1.1 Pojęcie czasu wolnego

Istnieje wiele definicji czasu wolnego. Do najczęściej eksponowanych w literaturze pedagogicznej należą definicje przedstawione przez Wincenta Okonia i Lidię Lebiodę. W. Okoń w Słowniku pedagogicznym określa „czas wolny jako czas pozostający do dyspozycji jednostki po wykonaniu przez nią zadań obowiązkowych: pracy zawodowej, nauki obowiązkowej w szkole i w domu oraz niezbędnych zadań domowych. Czas wolny racjonalnie przeznaczają się na:

- 1) odpoczynek, tj. regenerację sił fizycznych i psychicznych,
- 2) rozrywkę, która sprawia przyjemność,
- 3) działalność społeczną o charakterze dobrowolnym i bezinteresownym,
- 4) rozwój zainteresowań i uzdolnień jednostki przez zdobywanie wiedzy i amatorską działalność artystyczną, techniczną, naukową czy sportową”.

Z kolei L. Lebioda wyjaśnia pojęcie czasu wolnego następująco: „czas wolny to czas przeznaczony na propagowanie kultury szeroko rozumianej, wdrażanie do rozwoju kulturalnej komunikacji interpersonalnej, przestrzegania zasad kultury bycia i słowa, kształtowania postaw koleżeńskiego współzawodnictwa w sporcie i innych dziedzinach. W ramach zajęć czasu wolnego rozwija się nawyki wzajemnej pomocy, empatii, uczy tolerancji, rozwiązywania konfliktów bez agresji, wdraża się do dbałości o zdrowie własne i innych. Krótko mówiąc, dąży się do eliminowania (czy minimalizowania) postaw aspołecznych w kierunku rozwoju – nazywanych prospołecznymi”. Tadeusz Wujek stwierdza, że „za czas wolny ucznia należy uważać taki czas, który pozostaje mu po zaspokojeniu potrzeb organizmu, wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, w którym może on wykonywać czynności według swego upodobania, związane z wypoczynkiem, rozrywką i zaspokojeniem własnych zainteresowań”.

Według Kazimierza Czajkowskiego „Czas wolny dziecka to ten okres dnia, po uwzględnieniu czasu przeznaczonego na naukę szkolną, posiłki, sen, odrabianie

że rodzice nie zawsze umiejętnie starają się pomóc swoim pociechom w zagospodarowaniu swojego czasu wolnego.

1.2 Aspekty czasu wolnego dzieci i młodzieży

Czas wolny według K. Czajkowskiego ma właściwości środka wychowawczego, jest zjawiskiem o charakterze społecznym. Według autora można go rozpatrywać w czterech aspektach:

- socjologiczno – ekonomicznym,
- higieniczno – zdrowotnym,
- pedagogicznym,
- psychologicznym.

Mimo, że od 1979 roku upłynęło 31 lat podejście autora jest nadal aktualne. Bożena Ibron – nauczycielka szkoły podstawowej w Lewkowie uwzględniła te cztery aspekty czasu wolnego w swoim artykule pt. „Czas wolny ucznia – oby nie nuda”.

1. Aspekt socjologiczno – ekonomiczny: poprzez czas wolny ułatwione są kontakty i przeżycia społeczne. Dzieci odczuwają potrzebę współdziałania z innymi i organizować wspólną rozrywkę i zabawę. Trzeba zrezygnować z postaw egocentrycznych dla wspólnego działania, poświęcenia, radości i wspólnych zainteresowań. Swój czas wolny dziecko powinno tak aby unikać samotności, co przeciwdziała jego uspołecznieniu. Dzięki temu nie będzie możliwe porównanie własnego postępowania, własnych czynów z postępowaniem i czynami innych. Poprzez to, że jednostka współdziała z innymi, to przeżywa swoje osobiste zadowolenia, szczęście i radości. Dzięki spełnianiu przez dziecko roli w grupie czy zespole przyczynia się to do jego dodatkowego zadowolenia i zaspokojona zostaje jego potrzeba współpracy z zespołem. W czasie wolnym interes społeczny dominuje nad własnym, włącza się zespół, a dziecko liczy się jako grupa. Ekonomiczny aspekt czasu wolnego jest ważny w życiu dziecka. Dla dzieci i